

Sluimerende waan

Beeld uit *Verloren jaren*: Bart op de bank. Je leven is veel intenser, veel belangrijker als je in een psychose zit, aldus Bas Labruyère. FOTO JENSENFRISBEE

door Hilbrand Rozema

Hoe is het om schizofreen te zijn en stemmen te horen in je hoofd? Wie het heeft meegemaakt, wenst het niemand toe. Wie een vermoeden wil krijgen, kan er nu een film over zien. De maker, Bas Labruyère, leed zelf aan schizofrenie. Hij studeert nu weer aan de Filmacademie. Het gaat goed met hem.

Het werd best stil op het Voorjaarscongres van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie in het MECC in Maastricht, toen *Verloren jaren* werd vertoond. De film van 65 minuten is te zien op het internet (www.verlorenjaren.nl). Er wordt gewerkt aan distributie in gewone bioscopen. Een rolprent waar je het Spaans benauwd van krijgt en die je begrip vergroot. Het idee kwam van Wim Veling (Parnassia): „Het ging om een patiënt die heel goed was opgeknapt. Als patiënten herstellen, zijn we altijd bezig met de vraag hoe iemand zijn leven kan oppakken.” Labruyère volgde de studierichting regie (fictie) aan de Nederlandse Film en Televisie Academie. „Het leek ons fantastisch als hij van binnenuit kon tonen wat iemand met deze ziekte meemaakt. Voor psychiaters die dagelijks werken met psychoses, was zijn film indrukwekkend. Je wordt langzaam meegenomen de psychose in en voelt er zelf iets van.” Parnassia biedt hulp aan (jong)volwassenen met psychotische aandoeningen en ouderen met psychische klachten en geheugenproblemen in de regio Haaglanden. De instelling is co-producent van de film geworden. Schizofrenie komt veel voor, maar blijft vaak onbegrepen. Elk jaar komen er drieduizend nieuwe patiënten bij, veelal jongeren. Van alle zwervers in ons land heeft een derde schizofrene klachten. Drugs zijn vaak, maar niet altijd, de lont in het kruisvat. Filmstudent Bas Labruyère (35) leed aan een jarenlange psychose, die zich uitte in een waan dat er een groot complot tegen hem was. Hij weigerde hulp en trok zich te-

rug. Zijn familie wist niet wat er was. „Mijn ouders heb ik twee jaar lang niet gesproken, mijn broer ook niet. Ze dachten dat ik misschien boos op ze was. Ik kreeg elke week, echt elke week, een kaartje van mijn moeder, waarin ze vertelde dat het goed ging. Dat was mijn wekelijks houvast in die waanzin. Dat vond ik heel sterk van mijn moeder! Ze kreeg immers nooit reactie terug. Dat heeft me echt geholpen.”

Intens

Is hij tevreden over het eindproduct? „Niet helemaal. Het sluimeren van de waan was zó intens, veel elementen zijn moeilijk in beeld te brengen. Bijvoorbeeld dat de academie in mijn beleving voor mij bestemde krantenberichten plaatste en op televisie nieuws doorgaf. Ik was echt op de vlucht, ik nam andere routes dan ik normaal zou doen om achtervolging te voorkomen.” Bas noemt het eindresultaat zelfs „een slap aftreksel van hoe het echt was.” Tegelijk is hij berustend en realistisch. „Als filmmaker zie ik veel kleine foutjes, je ziet dat het budget klein is. En de opbouw naar de psychose toe is niet hevig genoeg.” Het perfectionisme pleit voor hem als filmmaker – maar wie het product heeft gezien, is complimenteus. De achtervolgingswaan is nu verbeeld in een treinreis waarin ‘Bart’ denkt dat alle andere passagiers in de coupé zijn ingehuurd door de academie.

Medicijnenfabrikant

De financiering kwam alleen rond door steun van medicijnenfabrikant AstraZeneca,

Stroom Den Haag en nog wat fondsen. Ondanks Bas' eigen kritiek geeft de film nog steeds, vindt hij zelf ook, een indringend beeld van de psychotische beleving. Je raakt als kijker van je stuk door de gekmakende stroom lawaai en stemmen. De hoofdrolspeler kan steeds minder normaal functioneren, maar niemand herkent zijn symptomen. Hij leeft in een wereld vol angst en

Wekelijks een kaartje van mijn moeder. Dat vond ik heel sterk. Ze kreeg immers nooit een reactie

verborgen boodschappen. Ontkenning van het complot ziet hij als bevestiging. Het gaat zover dat hij als verkoper in een winkel klanten filmt, als 'bewijsmateriaal'. Die mensen reageren geschrokken. Deze scènes hebben wel iets wrang-grappigs, maar de rode draad is verdrietig: toenemende verarring en isolement, pal onder de ogen van medestudenten en docenten.

Rouwverwerking

„Mijn twee jaar in de ziektewet na de diagnose zijn zwaar geweest. De psychose is één ding, maar daarna komt het rouwverwer-

kingsproces. Zo zwaar is het wel: dat je een hele wereld hebt gecreëerd die dan ineens stort. Dat gevoel lijkt op rouw. Ineens is alles anders, is alles weer gewoon. Een bericht in de krant is weer een bericht in de krant. Het staat niet meer in verband met een groter geheel, heeft geen betrekking meer op jezelf. Ik moet er niet aan denken om daarnaar terug te gaan, maar het heeft ergens ook een verslavende kant. Je leven is veel intenser, veel belangrijker, als je in een psychose zit.” Herkent Bas de symptomen bij wildvreemden? „Ja, laatst, in de trein zat een jongen heel erg in zichzelf te denken en te reageren op iets wat in zijn geest gebeurde. Dat kan ik dan wel zien. Na mijn opname wist ik een tijdje precies wat mensen voelden.” Zou hij, met zijn ervaring, voor strikter drugsbeleid zijn? „Het stigma is dat psychotische mensen drugs gebruiken en zwerven. Het overkomt echter juist ook heel 'gewone' mensen. Drugs bevorderen het wel. In mijn geval heeft cocaïne en xtc het aangewakkerd. Nee, ik geloof niet dat een verbod werkt. Wat stiekem is, wordt aantrekkelijker. Trouwens. cocaïne is verboden.”

Dwangmedicatie

Op welke manier kan iemand, als omstander, medepassagier of kennis, iets goeds doen voor een schizofreen? Hoe reik je de hand? „Ik kon wel omstanders verdragen. Maar het drong niet tot mij door dat allerlei dingen alleen maar gebeurden in mijn eigen hoofd. Als dat wel eerder duidelijk was geworden, met hulp van een derde, dan was ik daarmee geholpen. Maar het blijft lastig –

want tegelijk had ik me dan vervelend gevoeld, beroofd.” Is Bas voorstander van dwangmedicatie? „Toen ik de psychose had, was ik heel erg tegen, maar achteraf gezien was dat wel het beste geweest.” Vormde hij een gevaar? „Wel voor mezelf, ik verwondde mezelf en had zelfmoordgedachten.” Hoe kwam hij terug in de werkelijkheid? „Niet onder dwang, meer omdat ik ten einde raad was en al drie tot vier jaar met die psychose had gelopen. Er moest iets gebeuren om de draad van mijn leven op te pakken. Vrienden merkten dat het niet goed ging toen ik hen vertelde over dat complot. Zij zeiden: laat je asjeblijft opnemen.” Hoe gaat het hem nu? „Best goed. Ik heb een kunstenaarsuitkering en zoek uitzendwerk, in de horeca of de catering. Ik moet nog zeker vijf jaar medicijnen gebruiken, waar ik wat fysieke onrust van heb, maar het valt mee. Alcohol kan ik bijna niet verdragen. Verder is alles bijna normaal. Ik heb elke drie weken een gesprek met de sociaalpsychiatrisch verpleegkundige, en elk halfjaar met Wim Veling. De film was een testcase, ik was bang voor een terugval door de stress, maar het ging goed.” Wat hoopt hij dat de film uitwerkt? „Ik hoop dat het mensen helpt. Dat er iemand is die, als hij in de aanloop naar een psychose zit, de film ziet en dan besluit om hulp te zoeken.” Op dit moment werkt Labruyère aan een film over zinloos geweld. „Ik ben erg bezig met de moraal: waarom mensen iets wel of niet doen, bij zinloos geweld wel of niet in actie komen.” Zie ook www.verlorenjaren.nl en www.parnassia.nl